

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Dziecięcym okiem o prawach kibica - kilka refleksji wokół multimedialnej lekcji „Kibicu! Poznaj stadionowe prawa...”

Author: Diana Jagodzińska

Citation style: Jagodzińska Diana. (2018). Dziecięcym okiem o prawach kibica - kilka refleksji wokół multimedialnej lekcji „Kibicu! Poznaj stadionowe prawa...”. W: K. Jędrych, D. Krzyżyk, M. Ochwat, M. Wójcik-Dudek (red.), "Przestrzenie spotkania : tom dedykowany Profesor Ewie Jaskółowej w czterdziestolecie pracy naukowej i dydaktycznej" (S. 411-424). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Diana Jagodzińska

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Dziecięcym okiem o prawach kibica – kilka refleksji wokół multimedialnej lekcji *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa...*

Wiedza daje władzę.

Tami Hoag: Czarny koń

Akt prawny jako tekst do interpretacji

W licznych publikacjach Ewa Jaskółowa podkreśla rolę tekstów literackich w uczeniu dzieci i młodzieży samodzielnego myślenia i zwraca uwagę na konieczność zmotywowania ich do pracy z dziełami kultury¹. W swoim artykule chciałabym nawiązać do tych rozważań, osadzając je w nieco innym kontekście – czytania aktów prawnych.

Są to wypowiedzi diametralnie różniące się od dzieł literackich, pisane w innym, praktycznym celu, a więc również tworzone za pomocą odmiennego stylu i podlegające innym kryteriom funkcjonalnym². Wymagają one

¹ Por. choćby: E. JASKÓŁOWA: *Nauczyć ucznia czytania tekstu poetyckiego*. „Forum Nauczycieli” 2006, nr 2 (21–22), s. 5–10; EADEM: *Dlaczego warto uczyć interpretacji?*. „Postscriptum Polonistyczne” 2012, nr 2 (10), s. 127–136; EADEM: *Poetyckie reinterpretacje: co zrobić z Lotem, jego żoną i córkami?*. W: *Językowe, literackie i kulturowe ścieżki edukacji polonistycznej (tradycja i współczesność)*. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Helenie Synowiec w czterdziestolecie pracy naukowej i dydaktycznej. Red. D. KRZYŻYK, B. NIESPOREK-SZAMBURSKA. Katowice 2014, s. 87–97; E. JASKÓŁOWA: *Trudne lekcje poezji*. W: *Trudne lekcje języka polskiego. Ku rozwiązaniom praktycznym*. Red. A. HANDZEL, A. JANUS-SITARZ, A. KANIA, A. KULIG. Kraków 2015, s. 125–138.

² Zob. M. ANDRUSZKIEWICZ: *Interpretacja prawnicza a interpretacja literacka – kilka uwag*. „Krytyka Prawa” 2014, nr 6, s. 186.

jednak od odbiorców tego, czego – jak podkreśla Ewa Jaskółowa – uczy również poezja, a mianowicie twórczego poszukiwania sensu, niemniej opartego na myśleniu analitycznym, trafnym odczytywaniu kontekstów, argumentowaniu swojego stanowiska i negocjowaniu między „ja” tekstowym oraz „ja” interpretatora. Jak trafnie ujmuje to przywoływana literaturoznawczyni,

Mimo wszakże odmienności, wynikających ze specyfiki przedmiotu każdej interpretacji, istnieje w niej zasadniczy element wspólny. Dane są pewne fakty słowne, których rozumienie i kojarzenie stanowi podstawę interpretacyjnego wniosku³.

Tak, jak na lekcji języka polskiego młody człowiek rozwija swoje umiejętności wchodzenia w dialog z utworem, jednak ograniczany rozpoznawalnymi elementami jego struktury, okoliczności powstania czy kontekstów, które pomagają weryfikować jego odczucia, tak musi postępować również z tekstem prawnym. Sens aktu prawnego bowiem opiera się na rozumieniu literalnym, które można wyczytać bezpośrednio z samej treści, ale z uwzględnieniem funkcjonujących w praktyce zasad wykładni, weryfikujących i hierarchizujących ustalenia interpretacyjne, dotyczące norm prawnych zawartych w ustawach, rozporządzeniach i regulaminach. Często wskazuje się, iż „przepisy prawa, konkretne stany faktyczne, adresaci decyzji, zmieniają się codziennie – kto zna zasady, posiadał umiejętności ogólne, ma narzędzia – poradzi sobie z każdą sprawą”⁴. Z tego względu niezwykle istotne wydaje się nie tylko zaznajomienie uczniów z konkretnymi normami, rządzącymi życiem społecznym, ale też ukształtowanie nawyku sięgania do samego źródła prawa i szukania tam obowiązujących regulacji.

Podobnie jak w przypadku tekstów literackich, również w kontakcie z treścią aktu prawnego istotna jest motywacja czytelnika. Przepisy prawne są wypowiedziami specjalistycznymi, w których niejednokrotnie stosowane są niespotykane w codziennej komunikacji rozwiązania składniowe oraz terminologia. To zaś wymaga od odbiorcy pewnego wysiłku intelektualnego, którego podjęcie musi zostać poprzedzone wzbudzeniem chęci do jego podjęcia lub przynajmniej dostrzeżenia zasadności zadania sobie trudu ustalenia woli ustawodawcy. Innymi słowy: uczeń – jako odbiorca aktów normatywnych – musi dostrzec, że jego pozycja we współczesnym społeczeństwie w znacznym stopniu zdeterminowana jest powinnościami

³ E. JASKÓŁOWA: *Nauczyć ucznia czytania tekstu poetyckiego...*, s. 5.

⁴ J. JABŁOŃSKA-BONCA: *O prawie, prawdzie i przekonywaniu*. Koszalin 1999, s. 10.

i uprawnieniami zawartymi w prawie⁵. Co więcej, powinien uświadomić sobie, że tylko znajomość owych nakazów i zakazów pozwoli mu w pełni korzystać z przysługujących mu możliwości i rozumieć mechanizmy otaczającego go świata.

Prawo dla dzieci i młodzieży – mniej znana klasyka

Sposobem na zaciekawienie uczniów niełatwymi w odbiorze aktami prawnymi są popularyzacyjne lekcje multimedialne. Wśród nich warto wskazać publikacje powstałe w ramach programu *PrawoTeczka – prawo dla młodzieży*, które opracowali specjaliści z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu⁶. Składają się one na cykl poruszający zarówno kwestie praktyczne, z którymi zetknąć się można w życiu codziennym – prawa konsumenta (*W sklepie jesteśmy konsumentami, i to... z licznymi prawami*) oraz prawa kibica (*Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!*), jak i wybrane zasady teoretyczne rządzące regulacjami normatywnymi (*Podział i czytanie prawa – prosta sprawa czy Zawody prawnicze już nie tajemnicze*). Zostały one zamieszczone na poświęconym tematyce prawnej portalu internetowym *Prawoteka.pl*, adresowanym do osób niezajmujących się zawodowo aktami prawnymi, potrzebujących konkretnych wskazówek, odpowiedzi albo wiedzy ogólnej z zakresu prawa. Podzielono je ponadto na działy tematyczne: *dom, szkoła i życie codzienne*, oraz na lekcje przeznaczone dla szkół podstawowych (*dla dzieci*) i gimnazjów (*dla młodzieży*), dostosowując treści do wieku i poziomu rozwoju docelowych czytelników.

Każda prezentacja multimedialna utrzymana jest w prostej, a zarazem kolorowej i przykuwającej uwagę grafice, urozmaiconej pojedynczymi animacjami. W wybrane problemy prawne wprowadzają sympatyczne postacie – przyjmujący rolę mentora Pan Sędziol i zainteresowana poznawaniem prawnych nakazów oraz zakazów mała sowa – Prawol. Dzięki temu sfera norm prawnych, rezerwowana zwyczajowo dla świata dorosłych, pokazywana jest z perspektywy bliskiej i znanej młodym odbiorcom oraz nabiera cech zbliżających ją do realnego świata dzieci i młodzieży.

⁵ Zob. K. JADACH: *Pedagogika prawa w polskiej szkole*. „Studia Edukacyjne” 2015, nr 34, s. 42.

⁶ Lekcje multimedialne dostępne na stronie internetowej programu *PrawoTeczka* [dostęp: 10.12.2016]. Dostępne w Internecie: http://prawoteka.pl/article_young/show/371,prawo_dla_dzieci.

Lekcje przeznaczone są dla dzieci i młodzieży, jednak ich bezpośrednimi adresatami są dorośli – nauczyciele i rodzice, którzy są odpowiednimi osobami, by wprowadzać najmłodszych w zagadnienia norm prawnych. Twórcy projektu *PrawoTeczka* przekonują bowiem, iż zainteresowani szerzeniem wiedzy prawnej mogą „bezpłatnie pobrać z portalu *Prawoteka.pl* gotową lekcję w formie atrakcyjnej prezentacji i przeprowadzić ją samemu w domu lub na szkolnych zajęciach”⁷. Co więcej, jak twierdzą, stanowią one „doskonały pomysł na zagospodarowanie godziny wychowawczej”⁸, a dodatkowo „są przygotowane w taki sposób, żeby uczniowie nie mieli problemu ze zrozumieniem, a nauczyciele z ich przeprowadzeniem”⁹. By umożliwić to zadanie, do każdej prezentacji dołączono opis dla nauczyciela, zawierający jej cele, dodatkowe informacje i wskazówki oraz odpowiedzi na pytania zadane we właściwej lekcji.

Autorzy cyklu *PrawoTeczka* odwołują się do doświadczeń zdobytych przez radców prawnych w czasie realizowanych w poznańskich szkołach lekcji pilotażowych. Odbywały się one pod patronatem Wielkopolskiej Kurator Oświaty Elżbiety Walkowiak pod hasłem *Masz tyle praw, ile ich znasz*¹⁰. Zajęcia, prowadzone przez specjalistów z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu, zyskały duże zainteresowanie uczniów. Uzmysłowało to pilną potrzebę nauczania prawa, a także ujawniło chęć angażowania się w to przedsięwzięcie samorządów zawodowych – jako nadawców, oraz uczniów – jako odbiorców prawnych programów edukacyjnych. Ów potencjał dostrzegła wówczas dziekan poznańskiego samorządu radców prawnych Krystyna Babiak, która przekonywała:

Codziennie spotykamy się z prawem i jego zagadnieniami, jednak świadomość większości Polaków w tym zakresie jest niewielka. Niestety różne podmioty wykorzystują naszą niewiedzę. Dlatego edukacja prawna jest niezbędnym elementem szkolnictwa¹¹.

Jednocześnie zachęcała ona do korzystania z cyklu lekcji zamieszczonego na portalu, uznając je za barwne w formie przekazu i interesujący

⁷ Opis programu zamieszczony na forum w serwisie 45minut.pl, prowadzonym przez Centrum Edukacji Szkolnej [dostęp: 10.12.2016]. Dostępne w Internecie: <http://www.45minut.pl/forum/viewtopic.php?t=9510>.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Konferencja prasowa „*PrawoTeczka – prawo dla młodzieży*”. <http://www.ko.poznan.pl/?page=1310> [dostęp: 10.12.2016].

¹¹ Cyt. za: M. BŁAZIK: *Projekt edukacyjny „PrawoTeczka – prawo dla młodzieży”*. „*Rzeczpospolita*” z 28.09.2011. <http://www.rp.pl/artukul/724069-Projekt-edukacyjny--PrawoTeczka--prawo-dla-mlodziezy-.html#ap-1> [dostęp: 10.12.2016].

w doborze prawnych zagadnień środek budowania wiedzy prawnej młodego człowieka.

Publikacja *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa...*

Spośród udostępnionych na portalu *Prawoteka.pl* multimedialnych lekcji godne szczególnej uwagi wydaje się opracowanie *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!*, przeznaczone dla dzieci na etapie szkoły podstawowej (poniżej trzynastego roku życia). Jak można przeczytać w dołączonym opisie dla nauczycieli, lekcja objaśnia „podstawowe przepisy prawa, mające zastosowanie w przypadku imprez masowych, jakimi są mecze sportowe, w szczególności z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa”¹².

Na 24 slajdach przedstawione zostały:

- najważniejsze prawa i obowiązki związane z uczestnictwem w meczu organizowanym na stadionie,
- uprawnienia służb porządkowych,
- zakres kar wynikających z łamania stadionowych regulacji.

Celem lekcji jest zapoznanie uczniów z zasadami bezpiecznego kibicowania i przekonanie najmłodszych odbiorców do tego, że ich przestrzeżenie jest niezbędne, ponieważ „zapewni im przyjemność z udziału w meczu i pozwoli szczęśliwie wrócić do domu”¹³.

Cel ten wydaje się praktyczny i aktualny. Przekonują do tego choćby ostatnie wydarzenia w czasie rozgrywek Ligi Mistrzów, kiedy podczas meczów Legii Warszawa z Borussią Dortmund w Warszawie, a następnie w Dortmundzie doszło do incydentów z udziałem fanatycznych kibiców klubu ze stolicy. Abstrahując od zasadności powiązania owych zachowań z brakiem świadomości prawnej dotyczącej czynów dozwolonych podczas imprezy sportowej, warto informować o nieprzyjemnych skutkach związanych z naruszeniem obowiązków kibica. Taka wiedza może być przestrogą przed podobnymi incydentami w przyszłości.

Prawa obowiązujące na stadionie od momentu rozpoczęcia udziału w masowej imprezie sportowej określa Ustawa o bezpieczeństwie imprez

¹² Przeznaczony dla nauczyciela opis lekcji *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!*. http://prawoteka.pl/upload/6/559/OPIS_DLA_NAUCZY_CIELI_LEKCJA_Kibicu_poznaj_stadionowe_prawa_wersja_dla_dzieci.pdf [dostęp: 10.12.2016].

¹³ Ibidem.

masowych¹⁴. Zgodnie z jej treścią kibic w momencie dokonania zapłaty za bilet zawiera z organizatorem sportowej imprezy masowej umowę cywilnoprawną. Wówczas nabywa on określone uprawnienia, a także są na niego nakładane obowiązki i zakazy wskazane w ustawie. Wśród nich znalazły się między innymi: prawo do oglądania meczu z miejsca siedzącego (art. 15), korzystania z zaplecza sanitarnego oraz do pomocy medycznej (art. 6 ust. 1), zapoznania się z regulaminem obiektu oraz regulaminem imprezy masowej (art. 6 ust. 3) i domagania się od służby porządkowej reakcji na zgłoszone przez siebie incydenty (art. 22 ust. 2), a także obowiązki: zachowywania się w sposób niezagrażający bezpieczeństwu innych osób (art. 8 ust. 1), przestrzegania regulaminów obiektu i imprezy masowej (art. 8 ust. 1), posiadania dokumentu potwierdzającego tożsamość (art. 9), wykonywania poleceń porządkowych (art. 54), jak również zakazy: używania odzieży lub przedmiotu w celu uniemożliwienia lub istotnego utrudnienia rozpoznania wchodzącej na stadion osoby (art. 57a), wnoszenia broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów, materiałów wybuchowych, wyrobów pirotechnicznych, materiałów pożarowo niebezpiecznych, napojów alkoholowych, środków odurzających lub substancji psychotropowych (art. 8 ust. 2), rzucania przedmiotami mogącymi stanowić zagrożenie życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie bądź w obiekcie oraz zakłócania przebiegu imprezy (art. 60 ust. 2). Regulacje te w jednakowym stopniu obowiązują dzieci i młodzież. Niepełnoletni kibice podlegają wprawdzie łagodniejszej odpowiedzialności za ewentualne naruszenia przepisów, niemniej muszą się podporządkować wszystkim normom określonym w Ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych, co implikuje konieczność zapoznania ich z owymi zasadami¹⁵. Jest to wskazane tym bardziej, że oprócz wyposażenia uczniów w wiedzę można także kształcić odpowiednie postawy, które pozwolą ustrzec przyszłych dorosłych fanów piłki nożnej przed odbywaniem surowszej kary.

Potrzebę zaznajamiania najmłodszych kibiców z zakazami i nakazami obowiązującymi podczas imprez sportowych dostrzegają również kluby piłkarskie. Zależy im na szerzeniu kultury kibicowania, zwłaszcza dlatego, że to zwykle właśnie klub – jako organizator imprezy – odpowiada za zapewnienie bezpieczeństwa i ponosi konsekwencje zaniedbań w tym zakresie¹⁶.

¹⁴ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. Dz.U. 2015, poz. 2139 t.j.

¹⁵ Zob. C. KĄKOŁ: *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*. Warszawa 2012. Lex nr 10477. <https://sip.legalis.pl> [dostęp: 10.12.2016]. Por. M. DRÓŻDŻ: *Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych. Komentarz*. Warszawa 2015. <https://sip.legalis.pl> [dostęp: 10.12.2016].

¹⁶ Z taką właśnie sytuacją mieliśmy do czynienia w przypadku klubu Legia Warszawa, na który po wspomnianych wcześniej incydentach z udziałem kiboli, oprócz ko-

Śląsk Wrocław od czternastu lat zaprasza na swój teren najmłodszych kibiców w ramach akcji *Dzieci na stadionie – uczy my się dopingu*¹⁷. Zasadność uświadamiania dzieciom i młodzieży praw stadionowych dostrzegli również przedstawiciele klubu Lech Poznań. Z tego względu podczas powstawania lekcji multimedialnej, do której się odwołuję, służyli oni konsultacją merytoryczną, a także w sposób symboliczny wsparli jej tworzenie, udostępniając zdjęcia stadionu, które posłużyły za tło prezentacji.

Lekcja *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa...* rozpoczyna się od przedstawienia historii małej sowy o imieniu Prawol. Prawol wraz z rodzicami – pasjonatami piłki nożnej – wybrał się na mecz rozgrywany na dużym stadionie. Po drodze spotkał kolegów, których nie wpuszczono na mecz, mimo iż mieli ważne bilety. W ten sposób bohater poznaje pierwsze prawo stadionowe: osoby małoletnie do ukończenia trzynastego roku życia mają wstęp na obiekt sportowy wyłącznie pod opieką dorosłego opiekuna. Prawol zostaje również poinformowany, że reguła zawarta jest nie tylko w ustawie, ale również w regulaminie, którego fragmenty są umieszczone na odwrocie biletu. W przeciwieństwie do kolegów jest jednak na stadionie z rodzicami, czyli w pełni legalnie. Idzie więc dalej i jest świadkiem sceny, dzięki której zdobywa wiedzę o uprawnieniach służby porządkowej. Następnie obserwuje skutki niepodporządkowania się poleceniom tychże służb – wykonywanie prac społecznych.

Prawol widział już na stadionie wiele pouczających sytuacji, jednak ma świadomość, że nie zna jeszcze dobrze wszystkich obowiązujących regulacji. Dlatego prosi o radę Pana Sędziola. Chce się bowiem upewnić, jak postępować na meczu, by nawet nieświadomie nie naruszyć obowiązujących zasad. Pan Sędziol tłumaczy więc Prawolowi, jakie grupy służb i funkcjonariuszy mogą na stadionie kibicom wydawać polecenia, a także precyzuje zakres ich uprawnień. Przedstawia również katalog kar, które są przewidziane za poszczególne nielegalne zachowania.

Bohater słucha mentora, ale nadal nie jest przekonany, że stosowanie aż tak surowych kar jest konieczne. Jak tłumaczy, wiele zachowań, z którymi wiąże się odpowiedzialność karna, wynika z chęci zażartowania lub braku myślenia. Dlatego Pan Sędziol opowiada mu fikcyjną historię,

nieczności rozegrania kolejnego meczu przy pustych trybunach, UEFA nałożyła również dotkliwe kary finansowe.

¹⁷ Organizatorzy oferują bezpłatne bilety dla uczniów ze szkół, z klubów sportowych i placówek wychowawczych. Zapraszają ich na mecze i pokaz konfetti, ucą kulturalnego dopingu, przygotowania transparentu, malowania twarzy i wykonania kartoniady. Akcja podczas wszystkich edycji objęła łącznie około 70 tysięcy dzieci i młodzieży.

Opis akcji jest zamieszczony na oficjalnym portalu internetowym miasta Wrocławia. <http://www.wroclaw.pl/dzieci-na-stadionie-uczmy-sie-dopingu> [dostęp: 10.12.2016].

ukazującą tragiczne skutki niewinnej zabawy. W ten sposób perswaduje małej sowie, że przepisy stadionowe są potrzebne i mają służyć bezpiecznej zabawie.

Przewodnik Prawoła nie kończy jednak na tym swojego wyводу. Podkreśla, iż zasady obowiązujące podczas imprez sportowych to nie tylko obciążające kibica obowiązki, ale także przysługujące mu uprawnienia, które zwięźle wylicza. Na koniec Sędziol rozwiewa też ostatnią wątpliwość

Rysunek 1. Stosowane w lekcji formy podawcze – opowiadanie i historyjka obrazkowa z komentarzem narratora (zapis oryginalny)

Prawola, dotyczącą stosowania przepisów ustawy i regulaminów również wobec dzieci. W ten sposób mała sowa dowiaduje się, że kary za naruszenia stadionowe stosowane są również wobec nieletnich, choć w łagodniejszej postaci. Dzięki tej przygodzie na stadionie „Prawol już się orientuje, jakie ma prawa i obowiązki na meczach”¹⁸.

Sposób przedstawienia merytorycznych zagadnień jest niezwykle urozmaicony. Czytelnika w fabułę wprowadza opowiadanie o wizycie na stadionie. Jest ono przerywane historyjkami obrazkowymi, które ukazują obserwowane przez małego bohatera scenki, oddające poszczególne regulacje prawne. Opowieść jest uzupełniana licznymi komentarzami narratora. Zna on normy prawa stadionowego i wraz z Prawolem prowadzi czytelnika przez ich meandry, wyjaśniając przyczyny ich ustanawiania. Choć wiele fragmentów przekazuje wiedzę wprost, w lekcji zostały intuicyjnie zastosowane liczne metody aktywizujące, które mają służyć nawiązaniu interakcji z odbiorcą. Tekst opowiadania wzbogacony został o polecenia zachęcające do wykorzystania przekładu intersemiotycznego, burzy mózgow, opowiadania ustnego na podany temat czy pytań i odpowiedzi. Sugestie te pozostawiają jednak znaczny zakres swobody prowadzącemu lekcję. Są one bowiem wplecione w treść merytoryczną dość swobodnie – można je pominąć lub zastąpić własnymi pomysłami bez szkody dla fabuły bądź przesłania lekcji (por. rysunek 1.).

Zastosowany w lekcji sposób konstrukcji bohaterów przypomina proces nauki w szkole. Jest przekazujący wiedzę nauczyciel przewodnik i uczeń, który ją przyswaja. Autorzy stworzyli zatem środowisko bliskie dziecku, nie uczynili z Prawola jedynie biernego podmiotu procesu edukacyjnego. Choć na stadionie bohater jest z rodzicami i dostaje rady od dorosłego Pana Sędziola, na oczach odbiorców *dowiaduje się, zdaje sobie sprawę, uświadamia sobie czy przekonuje się* o tym, jakie prawa go obowiązują. Nie narusza to jednak jego bezpieczeństwa – to kolegów czy napotkane osoby spotykają negatywne konsekwencje niepodporządkowania się obowiązującym uregulowaniom. Sam Prawol obserwuje, spostrzega, wyciąga wnioski i uczy się na cudzych błędach. Taki sam proces ma równolegle przebiegać u czytelników, którzy uczestniczą w multimedialnej lekcji.

W utworach, które z założenia mają przybliżyć pewne pojęcia, istotny jest sposób wyjaśniania nowych dla odbiorców terminów. W opracowaniu owe trudne słowa (terminy), jak choćby *impreza masowa, zarządca stadionu, organizator imprezy, orzekać, obciążenie kosztami czy egzekwowanie*,

¹⁸ Wszystkie przytoczone cytaty pochodzą z lekcji multimedialnej: *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!*... [dostęp: 10.12.2016]. Zapis oryginalny.

są nieuniknione. Nie wszystkie jednak zostały przez twórców lekcji skutecznie wytłumaczone. W celu ułatwienia ich zapamiętania stosowane są techniki mnemotechniczne – skojarzenie imprezy masowej z masą ludzi, czy też służb porządkowych z pilnowaniem porządku. Ponadto, mimo że informacji merytorycznych w treści lekcji podawanych jest wiele, są one prezentowane w przystępnej formie zestawień i diagramów (por. rysunek 2.).

KIBIC MA wiele OBOWIĄZKÓW, ale i PRAW... np.

- do wejścia na stadion po okazaniu ważnego biletu
- do bezpiecznego uczestniczenia w meczu i przebywania we wskazanym miejscu
- do udzielenia mu niezbędnej pomocy przez służby
- podania imienia i nazwiska pracownika służb na **wyraźne żądanie kibica**
- do żądania od służb przeglądania odzieży kibica – dziewczyny przez panią a kibica chłopaka przez pana

www.prawoteka.pl

MAJĄĆ CODZIENIE

ZAPAMIĘTAJ!

Na stadionie RZĄDZI - Kierownik do spraw bezpieczeństwa

Należy wykonywać polecenia:

POLICJANTÓW **STRAŻY MIEJSKIEJ** **STRAŻAKÓW**

**PRACOWNIKÓW
SŁUŻB PORZĄDKOWYCH** **PRACOWNIKÓW
SŁUŻB INFORMACYJNYCH**

MAJĄ UPRAWNIENIA DO

- sprawdzania biletów i wyrzucenia z meczu
- żądania okazania legitymacji szkolnej, dorosłych dowodu osobistego
- przeglądania bagaży i odzieży
- ujęcia kibica w celu przekazania go Policji

www.prawoteka.pl

MAJĄĆ CODZIENIE

Rysunek 2. Zestawienie praw kibica i uprawnień służb porządkowych (zapis oryginalny)

Publikacja *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!* nie tylko zapoznaje młodego czytelnika z treścią obowiązujących na stadionie norm, ale także oswaja go z tekstami prawnymi, odsyłając do przepisów i pokazując ich wzajemne zależności. W ten sposób kształci w młodych odbiorcach pozytywne postawy wobec aktów prawnych, argumentując zasadność stosowania przepisów i przedstawiając korzyści, jakie płyną z ich przestrzegania. W odpowiedni sposób wyważa również opisy obciążeń wynikających z poddania się prawnym zakazom i profitów, które płyną z ich odpowiedniego wykorzystania. Dzięki temu uczeń poznaje praktyczne zastosowanie obowiązujących przepisów stadionowych, dowiadyuje się, jakie funkcje pełnią służby porządkowe, jakie sam ma uprawnienia i jakie mogą zostać wobec niego zastosowane kary, gdy nie podporządkuje się obowiązującym przepisom. Wszystko to zaś odbywa się w świecie postaci stworzonych w dość minimalistycznej, ale kolorowej, konwencji graficznej, dodatkowo urozmaiconej prostymi animacjami, które przykuwają uwagę odbiorców. Zróżnicowane zostały również rozmiar i kolor czcionki, co sprawia, że najważniejsze pojęcia w naturalny sposób wysuwają się na pierwszy plan, zapadając w pamięć młodego czytelnika (por. rysunek 3.).

Mankamentem multimedialnych lekcji są liczne błędy gramatyczne, leksykalne, słowotwórcze, stylistyczne i interpunkcyjne, z których jeden wkraść się nawet do tytułu publikacji. Niedociągnięcia te są poważnym niedopatrzeniem. Lekcje nie powstały jednak w środowisku polonistów, lecz są rezultatem pracy samorządu radców prawnych. Z tego względu wielokrotnie strona językowa ustępuje miejsca prawnej, a rzetelna i wiarygodna informacja o obowiązujących uregulowaniach nie zawsze przybiera poprawną językowo formę. W efekcie liczne błędy, choć rażą, nie obniżają wartości merytorycznej omawianego materiału. Rozsądnym rozwiązaniem byłoby jednak przeprowadzenie wnikliwej korekty tekstu lub opatrzenie go stosownym komentarzem.

Darmowa publikacja, udostępniona bez ograniczeń i łatwo dostępna dla odbiorcy, rzetelnie opracowana prawnie i dotycząca problematyki ważnej, a niepojawiającej się w innych dostępnych na rynku opracowaniach, jest – w moim przekonaniu – ważną inicjatywą, zmierzającą do poprawy stanu wiedzy prawnej wśród najmłodszych obywateli. Propozycja poznańskich radców prawnych jest też częściowo odpowiedzią na największy problem edukacji prawnej – kto ma uczyć prawa, by jednocześnie była to osoba zorientowana w zagadnieniach prawnych i mająca odpowiednie kompetencje do przekazywania informacji. Mimo niedostatków językowych omawiana lekcja multimedialna zestawia najważniejsze treści prawne w wybranym fragmencie rzeczywistości normatywnej i proponuje tym, którzy potrafią

najskuteczniej trafić do dzieci – nauczycielom i rodzicom – jak je przystępnie przedstawić. Stwarza więc realne możliwości zapoznania najmłodszych z nakazami i zakazami, którym podlegają, biorąc udział w meczu piłkarskim rozgrywanym na stadionie.

Prawo! Już wie po co są te wszystkie przepisy.

Zdał sobie sprawę, że w trakcie meczu na stadionie jest bardzo wiele osób: kibiców, zawodników, sędziów jak i pracowników służb i ochrony.

To właśnie zapewnienie bezpieczeństwa tym ludziom wymaga określenia reguł i surowych kar za ich nieprzestrzeganie (Ustawy, Regulamin Stadionu i Regulamin Meczów), a przede wszystkim konsekwentnego ich egzekwowania od kibiców przez wszystkie służby.

Te reguły określa ustawa o bezpieczeństwie masowym, Regulamin stadionu, Regulamin Imprezy – Meczów i inne przepisy.

Ale czy KIBIC ma także na meczu jakieś prawa?

Spróbuj odpowiedzieć sam...

Rysunek 3. Odwołanie do źródeł prawa (zapis oryginalny)

Prawo w edukacji najmłodszych

Istotą przepisów jest to, że ich adresaci, chcąc się im podporządkować, muszą odkodować zawarte w nich normy zachowania. W rezultacie, interpretacja aktów prawnych wiąże się z umiejętnością dostrzegania i uzasadniania ukrytych w tekście sensów oraz kompetencją komunikacyjną odczytujących je obywateli, kształtowaną najowocniej wskutek obcowania z dziełami literackimi na lekcjach języka polskiego. Co więcej, jak zauważa Stanisław Gajda, „przeciętny obywatel nie ma przygotowania do udziału w komunikacji w sferze administracyjno-prawnej i nie zna specyfiki tej sfery życia społecznego”¹⁹. Z tego względu niezbędne jest kształcenie nie tylko odpowiednich umiejętności pracy z wypowiedziami pisanymi, ale również dostarczenie wiedzy o regułach obowiązujących w prawie.

Potencjał interpretacyjny odbiorcy normy zależy także od indywidualnych uwarunkowań interpretatora – od umiejętności językowych, stopnia wykształcenia ogólnego czy wiedzy o systemie prawnym. Im większe jego kompetencje komunikacyjne oraz im szersza jego znajomość specjalistycznej leksyki prawnej, tym skuteczniej może on włączać się do wspólnoty dyskursu prawnego²⁰. To założenie sprawia, że przekonującym rozwiązaniem staje się nauczanie podstaw prawa i umożliwienie uczniom kontaktu z tekstem przepisów już od najmłodszych lat. Jak bowiem podkreśla się w literaturze przedmiotu,

ignorancja młodzieży w zakresie prawa to jeden z problemów, z którymi borykają się rodzice, nauczyciele, szkoły i wychowawcy. Młodzi muszą wiedzieć, co im wolno, a czego nie, żeby sprawa nie trafiła do policji lub prokuratora, gdzie zapadnie wyrok, który będzie ciemną plamą w życiorysie młodego człowieka²¹.

Doskonałym sposobem wdrażania młodych obywateli w zagadnienia prawne jest właśnie lekcja multimedialna *Kibicu! Poznaj stadionowe prawa. Będzie na meczu bezpieczna zabawa!*. Wprawdzie nie jest ona pozbawiona niedociągnięć, ale za jej walor należy uznać ciekawy, atrakcyjny graficznie sposób zapoznawania uczniów ze sferą prawną. Może to zainteresować

¹⁹ S. GAJDA: *Język administracyjno-prawny w perspektywie językoznawczej i prawnoznawczej*. W: *Język. Prawo. Społeczeństwo*. Red. E. MALINOWSKA. Opole 2004, s. 28.

²⁰ J. PIENKOŚ: *Podstawy juryslingwistyki. Język w prawie – prawo w języku*. Warszawa 1999, s. 40.

²¹ Opis projektu *PrawoTeczka* zamieszczony na oficjalnym portalu internetowym gminy Czajków. <http://czajkow-gmina.pl/wiadomosci/1/print/42996> [dostęp: 10.12.2016].

młodych ludzi i zachęcić ich do dalszego studiowania aktów normatywnych, regulujących ich codzienne życie. Może również być inspiracją dla nauczycieli, którzy chcieliby ułatwić swoim podopiecznym poznanie ustaw, rozporządzeń i regulaminów. Dzięki odpowiedniemu opracowaniu merytorycznemu projekt staje się punktem wyjścia rozmowy o roli prawa, jego znaczeniu i podstawach, a nawet gotowym narzędziem, które może wykorzystać niemal każdy, niezależnie od przygotowania przedmiotowego i zainteresowania prawem. Ze względu na wszechobecność prawa publikacja jest zdecydowanie potrzebna i interesująca nie tylko dla młodych odbiorców, ale też dla dorosłych, którzy często jako kibice nie znają ani swoich praw, ani obowiązków.